

Pierre Audi, Foto Erwin Olaf.

[B] **EEN MYSTERIE GELUKKIG NIET ONTHULD.
LEVEN EN WERK VAN PIERRE AUDI**

Pierre Audi (Beiroet, 1957) geldt in Nederland als een mythische en mysterieuze figuur. Hij kwam bij De Nederlandse Opera op een moment (1988) dat de hoofdrolspelers vooral bezig waren elkaar de tent uit te vechten en de producties met gemengde gevoelens werden ontvangen. Bij zijn komst hoorde men van zijn achtergrond in Libanon en zijn gedurfde theaterproducties in Londen, al wist men daar niet het fijne van. In de daaropvolgende jaren gingen zijn operaregies door voor gestileerd en mysterieus. Ondanks de vele, vaak lovende aandacht in Nederland voor zijn werk vanaf de jaren negentig, weigerde hij in interviews veel los te laten over zijn aanpak. Toch is er nu een lijvig boek van voormalig *de Volkskrant*-journalist Roland de Beer waarin vele vragen worden beantwoord terwijl de fascinatie rond Audi's werk intact blijft: *Man en Mythe - Pierre Audi en het muziektheater*.

De Beer maakt niet de fout iemands achtergrond te zien als een verklaring voor het werk, ook al wil hij er wel alles over weten. Audi is voor De Beer een machtig vat vol tegenstellingen: een jeugd in een

verdeeld Libanon met een Libanese vader en een Syrische moeder, voor en tijdens de burgeroorlog, daarna de reis naar Europa (Parijs en Londen), waarvan hij de cultuur al in zich had opgesnoven in zijn vaderland.

Deze veelzijdige achtergrond zag Audi als een conglomeraat van vele aspecten en daarmee als een veel grotere rijkdom dan een geheel van monoculturele wortels. Aan elk van deze factoren gaf hij in elk werk een andere draai in een andere context. Voeg daarbij dat hij met de jaren zijn werkerrein van modern theater (meer dan muziek) verbreedde met onder meer oude muziek, Italiaanse opera, Mozart en Wagner. Echter, hoe groter zijn spectrum, hoe duidelijker zijn "kern" werd, die men kan omschrijven als aandacht voor het mythische zonder dat dit vorm krijgt in een pasklaar gegeven. Juist de polyinterpretabiliteit van een werk trekt hem aan. Eenduidige boodschappen interesseren hem niet zo, vandaar zijn groeiende aandacht voor onder andere gecanoniseerde werken omdat juist die vele interpretaties toestaan. Daarmee is hij in zekere zin een on-Hollandse figuur: aandacht vragen voor morele kwesties is iets anders dan moraliseren en stilering is evenzeer deel van de boodschap als doel

op zich. Die houding maakte hem ironisch genoeg vooral bekend in Nederland (veel Nederlanders prijzen de beste Nederlandse kunst omdat ze zo on-Hollands zou zijn) en daarbuiten (hij werkte samen met de Vlaming Gerard Mortier), al weten de Nederlanders daar veel minder van.

Het succes van Audi is mede te danken aan het feit dat De Nieuwe Opera (DNO) wilde aantonen dat opera in Nederland een succes kan worden (geen gemakkelijke opgave na de turbulente ontwikkelingen voorafgaand aan de opening van het Muziektheater in Amsterdam in 1986) en dat Audi daarom de ruimte kreeg die hij wilde (met als voornaamste “beperker” de zakelijk directeur Truze Lodder). Roland de Beer heeft een scherp oog voor de breedte van zijn onderwerp en verrichtte daarom onderzoek op vele terreinen: het leven in Libanon (hij bezocht het land samen met Audi en sprak met diens Libanese vader en Syrische moeder), het verschil met de westerse wereld, de complexe relatie tussen beide (Audi heeft niet voor niets het werk in huis van Edward Said¹, al staat het even veelzeggend op de zolder waar alleen intimi mogen komen), de liefde voor modern theater in Londen, de organisatorische moeite om dat te realiseren en de nadruk op de muzikaliteit van theater. De Beer geeft een goed beeld van “Audi’s componisten” bij DNO en zijn relaties met programmeurs, vocalisten, dirigenten, bobo’s en zangers. Audi’s liefde voor het realiseren van veelzijdigheid op hoog niveau staat mede aan de basis van zijn benoeming tot directeur van het Holland Festival. Dat hij daarmee in de voetsporen trad van een van zijn grote voorbeelden, Peter Diamand, emotioneerde Audi enorm.

De Beer combineert een enorme hoeveelheid aan goed gekozen en geordende feiten met een luchtige schrijfstijl zonder dat zijn toon populair wordt. Slechts een enkele maal wil hij het meer hebben van suggestie dan van informatie en altijd is hij respectvol jegens de personen over wie hij schrijft. Een onthullende uitzondering op deze regel is deze passage over Audi’s omgang met vocalisten en hun rol binnen Audi’s creaties: “Eenmaal werd Audi zo diep geraakt door de prestatie van een solist – Cynthia Haymon in de rol van *Poppea* van Monteverdi – dat hij de betrokkene niet meer in een andere rol wilde zien” (p. 306). Een perfecte vormgeving van het mysterie, in dit geval door

Haymon, is natuurlijk schitterend, maar betekent ook het einde van een creatieve zoektocht. Dus moest dit bereiken van het paradijs in *Poppea* voor Audi een eenmalig incident blijven.

Hoe dik het boek ook is, zeker twee elementen ontbreken. Het eerste is een systematisch overzicht van de recensies. “Incidentele reacties” aan de hand van “losse voorstellingen” zijn bepaald niet afwezig, maar De Beer probeert niet een debat te ontketenen tussen Audi en zijn critici over diens beleid. De Beer stelt terecht de maker voorop (en niet de reacties) en gelooft dat een schepper niet overtuigt omdat hij zijn publiek wil behagen, maar omdat hij iets zeer goeds en fascinerends maakt en daarmee een deel van een publiek aan zich weet te binden. Bovendien: elke kunst heeft tegenstanders. Het tweede is de poging om het mysterie te ontrafelen. De Beer is een meester in het blootleggen van (mogelijke) inspiratiebronnen, maar kan zoals iedereen geen verklaring geven voor het mysterie van de schepping, ook niet wanneer Audi’s kunst veel toegankelijker en overzichtelijker zou zijn geweest. Omdat dit boek tot nader order wel het eerste echte over Audi zal zijn, heeft De Beer de gelegenheid aangegrepen van het boek een naslagwerk te maken, zodat elke volgende schrijver over Audi voor informatie hier terecht kan.

Maar om uit die veelheid van bronnen een geslaagd boek als *Man en Mythe* te maken, beschikte De Beer over meer dan een goed geordende kaartenbak: een vlotte pen, een grote nieuwsgierigheid, een greep op de structuur van dit onderwerp en vooral inzicht in en begrip voor de complexiteit van een on-Hollandse verschijning.

EMANUEL OVERBEEKE

ROLAND DE BEER, *Man en Mythe - Pierre Audi en het muziektheater*, Leporello, Amsterdam, 2016, p. 415 p.

Noot

(1) Edward Said (1935-2003), van huis uit Palestijns en in Amerika actief als literatuurwetenschapper, werd vooral beroemd met zijn boek *Orientalism* (1978), waarin hij de westerse beeldvorming van de Oriënt beschrijft.